

Zadání pro semináře ze zvláštní části mezinárodního práva veřejného II

Ak. r. 2005-2006

PVP- Mezinárodní právo uprchlické

Situace: Pan Mahud, občan Alžíru, požádal v České republice o azyl. Uvedl, že je vysoce postaveným členem politické skupiny vedoucí národně osvobozenecý boj FIS (*Front Islamique du Salut*), která si klade za cíl svrhnout nedemokratickou vládu Alžíru. K dosažení tohoto cíle často používá politická skupina násilné nerozlišující prostředky boje. Členové této skupiny jsou v Alžíru podrobena tvrdým represím ze strany státu. Všichni členové FIS byli Alžírem zapsáni na seznam teroristů. To v praxi znamená, že spadají pod působnost nového protiteroristického zákona (*the 2003 Anti-terroristic Act*). Pan Mahud byl na základě tohoto zákona zatčen. Rok a půl, aniž by byl obviněn z konkrétního trestného činu, byl držen na tajném místě, kde byl systematicky týrán s cílem poskytnout informace o organizační struktuře FIS. Poté byl obviněn ze spáchání trestného činu terorismu, za který mu hrozí trest smrti. Během vzpoury ve vězení, kteroužto zosnoval, bylo zabito několik dozorců; nakonec se mu podařilo uprchnout.

V průběhu azylového řízení, o kterém nebyl informován Alžír, bylo Ministerstvo spravedlnosti ČR požádáno Alžírem o vydání pana M. Ve věci pana M. bylo zahájeno současně řízení vydávací. V extradiční žádosti stojí, že proti uprchlému panu M. bylo v Alžíru zahájeno dne 10. 11. 2004 trestní stíhání na základě protiteroristického zákona z trestného činu terorismu, protože byl prokazatelně vysoce postaveným členem skupiny, která při bombovém útoku na letišti v Alžíru zabila 10 nevinných osob a z trestného činu vraždy dozorců. Za tyto činy mu hrozí trest smrti. Avšak Alžír tímto Českou republiku ujišťuje, že trest smrti je v Alžíru vykonáván pouze ve výjimečných případech. Podle alžírského ujištění je velmi nepravděpodobné, že i kdyby byl takový trest uložen, nebude v tomto konkrétním případě trest smrti vykonán.

OAMP zjistil, že celý postup alžírských orgánů byl plně v souladu s protiteroristickým zákonem. Tento zákon omezuje lidská práva osob podezřelých z terorismu z důvodu ochrany bezpečnosti státu. Podezřelí z terorismu mohou být zadržováni dva roky bez řádného obvinění na speciálním místě, aby jim bylo zabráněno páchat další teroristické aktivity. Jsou souzeni vojenskými komisemi bez možnosti odvolání se k civilnímu soudu. Současně je povoleno všemi možnými prostředky dané osoby vyslýchat. OAMP byl také upozorněn Ministerstvem zahraničních věcí ČR, že je v bezpečnostním zájmu ČR, aby daná osoba nepobývala na jejím území, protože se jedná o jednotlivce podezřelého z mezinárodního terorismu a právní odbor upozorňuje zejména na rezoluci Rady bezpečnosti OSN č. 1373 (2001) k boji proti mezinárodnímu terorismu.

Vzhledem k neprovázanosti extradičního a azylového řízení v ČR a závaznosti dané rezoluce Rady bezpečnosti OSN si ministr spravedlnosti není jistý právním řešením. Soud konstatuje, že pouze ze zákona hodnotí, je-li učiněno za dost formálním a hmotně právním podmínkám extradiční smlouvy. Tudíž není žádný důvod přerušit extradiční řízení a čekat na výsledek řízení azylového. Ani samotný výsledek azylového řízení není nikterak pro soud závazný. OAMP tvrdí, že jedná-li se o důvodně podezřelého z terorismu, jak podle jeho názoru plyne z rezoluce Rady bezpečnosti OSN, automaticky se uplatní exkluzivní klauzule Úmluvy o právním postavení uprchlíků, potažmo § 15 zákona o azylu. Soud se dále nebude zabývat právní otázkou, jestli daná osoba naplňuje podmínky klauzule inkluzivní. Ministr spravedlnosti váhá s použitím zásady *non-refoulement*. Všichni zúčastnění se obrátili na odborníky z oblasti mezinárodního uprchlického práva s žádostí o analýzu možných řešení.

Úlohou studentů na semináři je rozpracovat možná řešení podpořená relevantními právními argumenty (minimálně 5 argumentů).

Studentům se doporučuje vzít v pečlivou úvahu zejména:

- rezoluci Rady bezpečnosti OSN č. 1373 (2001) k boji proti mezinárodnímu terorismu (český překlad: Šturma, Nováková, Bílková: *Mezinárodní a evropské instrumenty proti terorismu a organizovanému zločinu*, C.H. Beck, 2003, str.205 - 207
- čl. 103 Charty OSN
- Evropskou úmluvu o potlačování terorismu (1977) - (pro studijní účely vycházíme z fikce, že Alžír je smluvní stranou), vyhlášena pod č. 552/1992 Sb.
- čl. 1F Úmluvy o právním postavení uprchlíků
- čl. 3, Protokol č. 6, Protokol č. 13 Evropské úmluvy o lidských právech
- trestní řád
- zákon o azylu

Studentům se dále doporučuje klást si mimoto navazující otázky, které jsou však pouze dílčí, leč důležitou součástí zadaného úkolu:

- Co značí pojem 'politický trestný čin'? Co je to diskriminační klauzule a politická výjimka v extradičním právu? Jak je definován mezinárodním právem terorismus? Jaké důsledky má nepolitický čin a co znamená nepolitický čin pro účely extradice?
- Co je obsaženo v čl. 1F(b) Úmluvy o právním postavení uprchlíků? Co je naproti tomu obsahem čl. 33(2) Úmluvy o právním postavení uprchlíků? Je-li tu nějaká spojitost s extradičním právem?
- Může OAMP aplikovat čl. 1F(c) Úmluvy o právním postavení uprchlíků? Jestliže ano, proč?
- Je dostatečným právním argumentem, že dané zacházení s panem M. v Alžíru je legální a tudíž se nemůže jednat o pronásledování ve smyslu Úmluvy o právním postavení uprchlíků? Jestliže ne, proč?

Povinná literatura:

1. ČEPELKA, C., JÍLEK, D., ŠTURMA, P.: *Azyl a uprchlictví v mezinárodním právu*. Brno, Masarykova univerzita, 1997.
2. Fenyk, J., Kloučková, S.: *Mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech*, Linde, Praha, 2003.
3. UNHCR, Příručka k postupům a kritériím pro určování právního postavení uprchlíků v souladu s Úmluvou z roku 1951 a s Protokolem z r. 1967 týkajících se právního postavení uprchlíků, doplněné vydání, Ženeva, leden, 1992.